

נושא ג

שערי עזרת נשים^ד

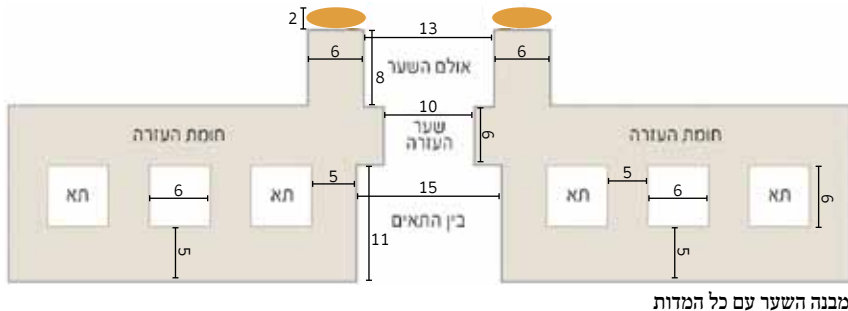
נושא זה חוזר לפסוקים שבתחילת הנבואה. לאחר שהמלאך מדד את חומת הר הבית, יכנס לתוך היקף ההר, יביא את הנביא אל סמוך לחצר החיצונה של העזרה, שהיא עזרת נשים, ויחל במדידת שעריה.

בתחילה ימדוד המלאך את השער המזרחי ויפרט הנביא באריכות גדולה את כל מבנהו ומידותיו, לאחר מכן ימדוד גם את השער הדרומי ואת השער הצפוני ויפרט בקצרה שמידותיהם ומבניהם שווים בכל פרטיהם לשער המזרחי (לבד ממספר המדרגות).

להלן סקירה כללית של מבנה ומדות השער, כהקדמה לפסוקים בהם יבוארו הפרטים דלקמן, וכן פרטים נוספים במידות ומבנה השער:

- השער עצמו: עובי חומת עזרת נשים הינו שש אמות, ובמילא זהו גם עובי מזוזות (משקופי) השער עצמו. גובה השער חמישים אמה, ורוחב חלל השער (מצד אל צד) עשר אמות.

- התאים: מחוץ לחומה, לפני הכניסה לשער ישנם שלושה תאים בכל צד מצדי השער, כשאחוריהם צמודים לחומת עזרת נשים. שלושת התאים צמודים זה לזה עם פתחים ביניהם, כך שהכניסה הינה באמצעות מעבר מהתא הראשון לבאים אחריו. המרחק בין התאים שבצדו האחד של השער לתאים שבצדו השני הינו חמש עשרה אמה (חמש אמות יותר מרוחב השער, כך שהתאים רחוקים מהשער עצמו שתיים וחצי אמות).

ד. בנוגע לפרטי נושא זה, ראה גם שערי ישיבה י"א (צפת תשס"ט) עמוד 455 ואילך. שם נתבאר כמה וכמה פרטים במבנה השער, וכן מתבארים שם סדר הפסוקים וכמה דברים תמוהים לכאורה בלשונות הפסוקים ובפירוש רש"י. ואכ"מ.

• **אולם השער:** לאחר השער עצמו ישנו כעין המשך רחב יותר לשער – שני כתלים משני הצדדים, שנמשכים שמונה אמות נוספות אל תוך חלל עזרת נשים. חללו של אולם השער (מחומה לחומה) רחב (מצפון לדרום) שלוש עשרה אמות (שלוש אמות יותר מרוחב השער). אחרי כותלי אולם זה עומדים עמודים גדולים שבראשיהם כותרות כעין עצי תמר. גובה עמודים אלו ששים אמה, ועוביים שתי אמות. נמצא שאולם השער יחד עם העמודים נכנס לתוך עזרת נשים עשר אמות נוספות לאחר השער עצמו – דהיינו, שמונה אמות של משך כחלי האולם ועוד שתי אמות של העמודים.

יש להבהיר כי אמנם השער עצמו הוא כעובי החומה – שש אמות, אך פעמים רבות יתייחס הפסוק לכללות מבנה זה (של התאים והאולם וכו') כאל חלק מהשער, היינו שכל זה הוא מבנה השער.

פרק מ:

ו וַיָּבֹא אֶל שַׁעַר אֲשֶׁר פְּנֵי דֶרֶךְ הַקְּדִימָה, וַיַּעַל בְּמַעְלֹתָיו, וַיִּמְד אֶת-סֵף הַשַּׁעַר
קִנְהָ אַחֵר רַחֵב, וְאֵת סֵף אַחֵר קִנְהָ אַחֵר רַחֵב.

מדרגות
השער
המזרחי
ועוביו

המלאך נכנס להר הבית ומגיע אל השער המזרחי ("השער אשר פניו דרך הקדימה") של החצר החיצונה, ועולה אליו במדרגות, וכתב רש"י שמספר המדרגות של שער זה הוא שתיים עשרה כפי שהיה בבית שני.

המלאך מודד את רוחב

- ה. הכיוונים הכתובים כאן הם כאשר מדובר על השער המזרחי (המפורט בפסוק ראשון ובאריכות), ובשערים הצפוני והדרומי הצדדים הם אחרים, כפשוטו.
- ו. וראה גם שערי ישיבה שבהערה ד.
- ז. כיון שהדרך מהכניסה להר הבית עד להיכל היא בשיפוע של עליית ההר, לכן לכל שער משערי העזרה ישנם מדרגות.
- ח. בנוגע למיקום המדרגות, ראה לקמן הערה כה בנוגע לשער הצפוני ובהנסמן שם.

המזווה ("סף השער") מצד אחד של השער, ועוביו קנה אחד דהיינו שש אמות, ולאחר מכן מודד את רוחב המזווה מן הצד השני ("זאת סף אחד") וגם הוא ברוחב זהה. זהו בעצם עובי חומת העזרה, שהוא שש אמות, והינו גם לעובי חומת הר הבית, כמבואר בפסוקים הקודמים.

ז וְהָתָא קָנָה אֶחָד אַרְבֵּי וְקָנָה אֶחָד רֹחַב, וּבֵין הַתְּאִים חָמֵשׁ אַמּוֹת; וְסָף הַשַּׁעַר מֵאַצֵּל אֶלֶם הַשַּׁעַר מֵהַבַּיִת, קָנָה אֶחָד.

מידות התאים וקירותיהם, ועובי מזוזות האולם

לפני השער עומדים תאים, צמודים לקיר החצר מבחוץ, שלושה תאים מימין לשער ושלושה משמאל לשער (כפי שיתבאר בפסוק י').

החצי הראשון של פסוק זה ("והתא . . אמות") עוסק בגודל התאים (שמיקומם יתבאר בפסוק י') והקירות שביניהם: גודל כל תא הוא אורך שש אמות על רוחב שש אמות, והקירות שמחברים בין כל תא לתא (שהרי התאים היו צמודים) הינם בעובי חמש אמות.

המפרשים מבארים שגם הקירות החיצוניים (המזרחיים) של התאים הינם בעובי חמש אמות, לבד מהקיר שבצד של עזרת נשים, שהוא בעצם קיר החצר החיצונה עצמו (כיון שאחורי התאים צמוד לחצר), שעוביו שש אמות כמבואר בפסוק הקודם.

חציו השני של פסוק זה ("וסף . . אחד") אומר שאולם השער ממוקם לאחר השער מצד פנים – בשטח החצר החיצונה ולא בשטח הר הבית ("מהבית", היינו מבפנים²), ורוחב סיפי אולם השער, היינו העמודים שעומדים במזוזות פתחו (שהם האילים שיוזכרו להלן בפסוק ט), הינו שש אמות ("סף השער מאצל אולם השער", היינו הסף שלאחר אולם השער).

ח וַיִּמְד אֶת אֶלֶם הַשַּׁעַר מֵהַבַּיִת קָנָה אֶחָד.

עובי חומות האולם

המלאך מודד את עובי קירות אולם השער מימין ומשמאל, ועובי כל אחד הוא שש אמות.

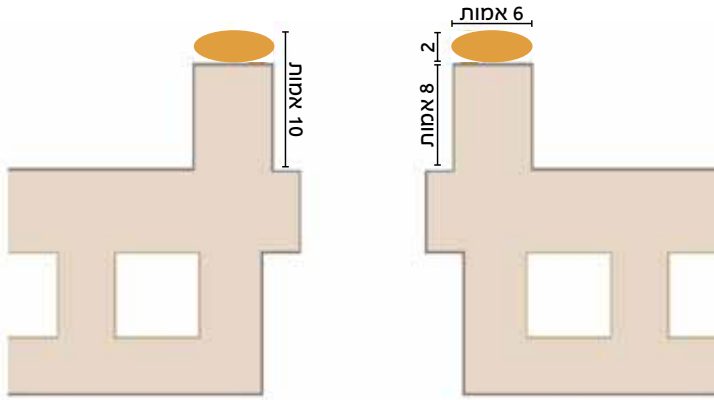
ט וַיִּמְד אֶת אֶלֶם הַשַּׁעַר שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת, וְאֵילָיו שְׁתַּיִם אַמּוֹת; וְאֶלֶם הַשַּׁעַר מֵהַבַּיִת.

משך האולם והאילים אל תוך עזרת נשים

המלאך מודד את משך אולם השער, היינו אורך קירותיו כמה שנמשכים לתוך עזרת נשים, ואורכן שמונה אמות, וה"אילים" (עמודים עגולים) שעומדים אחריהם נמשכים

ט. וכן הפירוש בכל פעם שכתוב "מהבית" בנוגע לאולם השער.
י. ונקראים אילים על שם שעגולים כאלה וכאלון (רש"י).

עזרת נשים

הר הבית

מראה אולם השער והאילים מקרוב

שתי אמות* נוספות לאחר הקירות עצמן. נמצא משך בליטת האולם לתוך עזרת הנשים – עשר אמות.

החלק האחרון של הפסוק אומר שאולם השער הינו מבפנים לשער (כמוזכר גם בחציו השני של פסוק ז) בשונה מאולמי השער של החצר הפנימית (שיתבאר בהמשך), שהם מחוץ לשער לכיוון עזרת נשים².

התאים

י וְתֵאֵי הַשַּׁעַר דְּרֶךְ הַקִּדִּים שְׁלֹשָׁה מִפְּהַ וְשְׁלֹשָׁה מִפְּהַ, מִדָּה אֶחָת לְשְׁלֹשָׁתָם; וּמִדָּה אֶחָת לְאֵילָם מִפְּהַ וּמִפְּהַ.

מספר התאים שהיו בכל צד של השער המזרחי ("דרך הקדים") הינו שלושה, ולכולם מידה שווה, והיא שש אמות על שש אמות, כמבואר בפסוק ז. השער עם התאים מצדדיו.

יא. אמנם בפסוק ז נכתב שרוחבם היה קנה אחד, שש אמות. וביאר הלבושי שרד, שהאילים לא היו עגולים ממש, אלא אליפטיים, שרוחבם (מצפון לדרום) שש ועבייים (ממזרח למערב) שתיים.
יב. ונמצא שאולמות השערים של החצר החיצונה והחצר הפנימית עומדים זה כנגד זה (כיון שהשערים של ב' החצרות עמדו ממש אחד מול השני באותו קו, כפי שיתבאר לקמן נושא ד פסוק כג), וכתב רש"י שדבר נוי הוא זה.

גם לאילים שעומדים משני צדי פתח אולם השער והוזכרו בפסוק הקודם, מידה שווה לזה שבימין ולזה שבשמאל (עובי שתי אמות, כמבואר בפסוק ט).

יב וַיִּמַד אֶת רֹחַב פֶּתַח הַשַּׁעַר עֶשְׂרֵת אַמּוֹת; אַרְבֵּי הַשַּׁעַר שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת.

רוחב פתח
השער ואולם
השער

המלאך מודד את רוחב פתח השער ממזווה למזווה (מצפון לדרום), ורוחבו עשר אמות^{יג} (כאן מדובר על השער עצמו, שבתוך עובי חומת עזרת נשים, ולא על השטח שלפניו בין התאים או על השטח שלאחריו שהוא אולם השער).

לאחר מכן מודד המלאך את רוחב החלל של אולם השער מחומה לחומה (שוב מצפון לדרום), והוא שלוש עשרה אמות ("אורך השער שלוש עשרה אמות").^{יד} וזהו כיון שקירות השער עצמו משוכות – יחסית למיקומם של חומות אולם השער – אמה וחצי פנימה לתוך חלל השער, וכך יוצא שחלל אולם השער רחב באמה וחצי מכל צד יותר מחלל השער עצמו.

יב וַגְּבוּל לְפָנֵי הַתְּאֻוֹת אֵמָה אֶחָת, וְאֵמָה אֶחָת גְּבוּל מִפֶּה; וְהָתֵא שֵׁשׁ אַמּוֹת מִפּוֹ וְשֵׁשׁ אַמּוֹת מִפּוֹ.

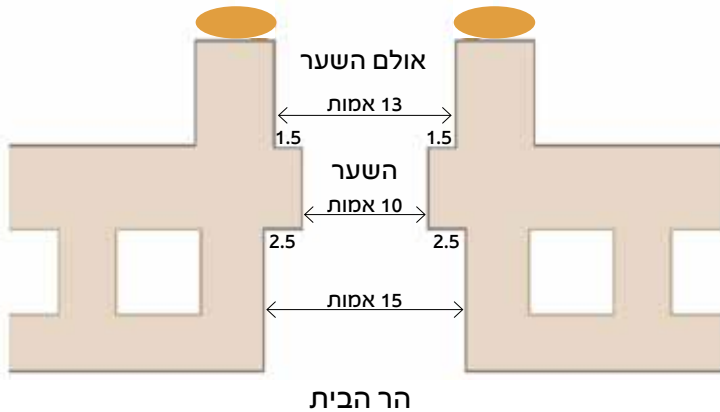
רוחב המקום
שבין התאים

כעת חוזר הנביא אל מחוץ לחומת החצר החיצונה. נתבאר בפסוק הקודם שקירותיו של אולם השער שמבפנים, היו משוכים החוצה אמה וחצי מכל צד, יחסית לחלל השער עצמו. כעת מציין הפסוק, שהתאים שמחוץ לחומת החצר החיצונה היו משוכים לצפון

יג. רש"י מציין שכן היה גם רוחב השערים בבית השני, כפי שאומרת המשנה "כל הפתחים רוחבו עשר אמות".

יד. וקורא לו אורך ולא רוחב, כיון שממזרח למערב אורכו הוא שמונה אמות (כמבואר בפסוקים לעיל), וכיון שמצפון לדרום הוא אורך (רחב) יותר - שלוש עשרה אמות - קורא לזה אורך. משא"כ כשמדד את השער עצמו, קרא לכיוון זה רוחב (למרות שגם בו כיוון זה רחב יותר), דמכיון שהוא שער, דווקא גובהו נקרא אורכו (רש"י). ובנוגע לזה שאומר "השער" ולא אולם השער וכדומה, ראה שערי ישיבה שבהערה ד.

עזרת נשים

ולדרום, יחסית לקירות אולם השער, אמה נוספת בכל צד ^{טו} ("גבול לפני התאות אמה אחת, ואמה אחת גבול מפה").

ונמצא שהתאים היו משוכים מפתח השער אמתיים וחצי מכל צד, והמרווח שבין התאים שבצד ימין לתאים שבצד שמאל היה של חמש עשרה אמות (חמש אמות יותר מרוחב פתח השער עצמו).

חציו השני של הפסוק חוזר שוב על גודלו של כל תא, שהוא שש אמות (כמבואר גם בפסוק ז)^{טז}.

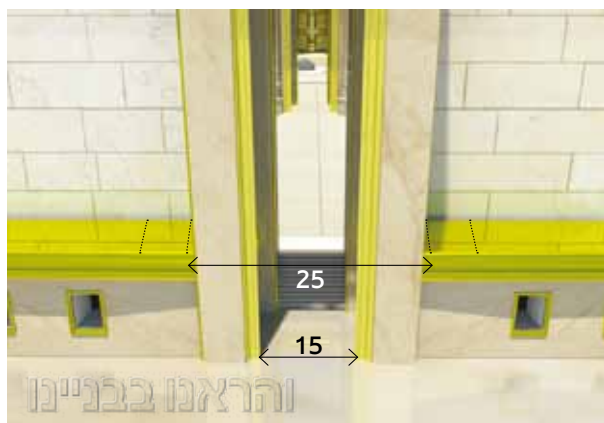
יג וַיִּמַד אֶת הַשְּׁעָר מִגַּג הַתֵּא לְגִגּוֹ, רֹחַב עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת; פֶּתַח נֶגְדַת פֶּתַח.

כעת מודד המלאך את המרחק שבין גוש התאים שמימין לשער לבין הגוש שמשמאלו, ומודד מתחילת כותל (וסוף החלל) התא הראשון בצד זה, עד סוף כותל (ותחילת חלל) התא הראשון מצד זה^{טז}, ("מגג התא לגגו") והוא רוחב עשרים וחמש אמות – חמש עשרה האמות שבין התאים כמבואר בפסוק הקודם, ועוד חמש אמות של כותל התא בכל צד.

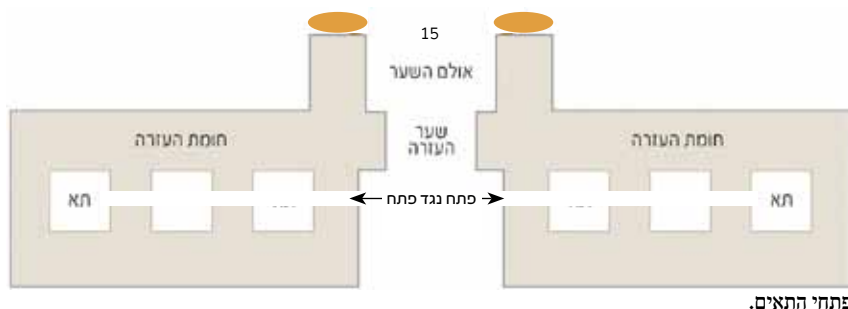
רוחב השער
מגג התא
לגגו

טו. רש"י מציין כאן שאמנם עובי כותל התאים היה חמש אמות, אמה אחת פחות מעובי כותל אולם השער, אך כיון שכנ"ל בפנים, כותל התא משוך אמה אחת לצפון, וכן לדרום, יחסית לכותל אולם השער, נמצא שגם מימין וגם משמאל, הכותל החיצוני של אולם השער מסתיים בדיוק כנגד המקום בו מסתיים הכותל של התא הראשון ומתחיל חלל התא. וראה שערי ישיבה שבהערה ד ההדגשה שבזה.

טז. וכתב בעל הלבושי שרד שהפסוק חוזר על כך לומר שכן היתה מדת התאים בשני הצדדים. יז. שהרי "גג התא" הוא החלק שמעל חלל התא, ואם כן כשמודדים מגג התא לגג התא השני, היינו סוף גג חלל התא, ששם מתחיל כותל התא (מצו"ד). וראה שערי ישיבה שבהערה ד שמבאר מהותה של מדידה זו.

עשרים וחמש אמה מוגג התא לגגו

לא בכל תא ישנו פתח לחוץ, אלא בכותל התא הקרוב לשער בשני גושי התאים ישנו פתח, ובתוך תא זה פתח פנימי לתא שלאחריו המחובר אליו בכותל משותף וכנ"ל בתא שלאחריו. חלקו האחרון של פסוק זה מציין שפתחי התאים הראשונים שבשני הצדדים מכוונים זה מול זה אל תוך הפתחים הפנימיים שבין התאים ("פתח נגד פתח").

יד וַיַּעַשׂ אֶת אֵילִים שְׁשִׁים אַמָּה, וְאֵל הַחֲצַר הַשְּׁעָר סָבִיב סָבִיב. גובה האילים

האילים שהם העמודים המוזכרים לעיל שניצבים בפתחי אולם השער, הינם בגובה ששים אמה. וכן גם גובה האילים שבכל שערי עזרת נשים" ("ואל איל החצר השער סביב סביב").

יח. שיבוארו בהמשך הפסוקים, שהיה תבניתם כתבנית השער הזה.

טו וְעַל פְּנֵי הַשַּׁעַר הָאֵיתוֹן עַל לְפָנֵי אֶלֶם הַשַּׁעַר הַפְּנִימִי, חֲמִישִׁים אַמָּה.

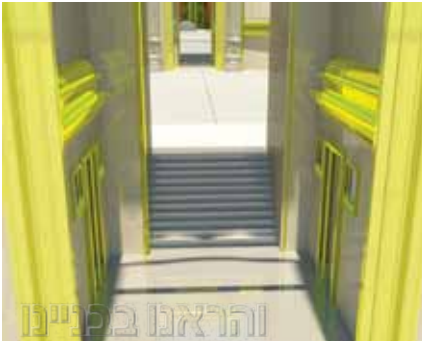
גובהו של השער האיתון, דהיינו השער המזרחי שנקרא כן על שם שדרוכו באים לעזרה ("איתון" מלשון "אתא" בארמית - "בא"), וכן גובהו של אולם השער שמעבר לשער עצמו, בתוך עזרת הנשים, הוא חמישים אמה (עשר אמות פחות מגובה האילים).

חלונות שני התאים החיצוניים הפונים להר הבית

חלונות צרים מכפנים ורחבים מבחוץ

החלונות שבתאים, לצד המזוזות לכיוון פנים השער

מראה ראש האיל עם התימורים

טז וְחַלּוֹנוֹת אֲטֻמוֹת אֶל־הַתְּאִים וְאֵל אֱלִיהֶמָּה לְפָנֶיהָ לְשַׁעַר סָבִיב סָבִיב, וְכֵן לְאֵלְמוֹת, וְחַלּוֹנוֹת סָבִיב סָבִיב לְפָנֶיהָ; וְאֵל אֵיל תְּמָרִים.

בתאים הנ"ל שבצידי השער ישנם "חלונות אטומות", היינו חלונות שחלקם הפנימי צר והם הולכים ומתרחבים כלפי חוץ^ט, ובתאים הפנימיים הסמוכים לשער מכל צד,

ט. החלונות הן בצורה זו בכדי להדגיש שבית המקדש אינו צריך אור מבחוץ, אלא להיפך - הוא מאיר את החוץ. ובמצו"ד כתב פירוש אחר, שאטומות היינו שהיו סגורים במחיצה זכה באופן שיעבור האור דרכם (זכוכית וכדומה).

חלונות
התאים
והאזולמות;
התימורים

ישנם חלונות לצד מזוזותיהם ("אל אלהימה") לכיוון פנים השער² ("לפנימה לשער"³). וכן גם בתאים של כל השערים האחרים שבשאר צדי העזרה ("סביב סביב"). כמו כן גם לאולמות השערים ישנם חלונות ("וכן לאילמות"). לתאים ישנם גם חלונות הפונים לכיוון פנים עזרת הנשים ("וחלונות סביב סביב לפנימה").

חלקו האחרון של הפסוק אומר שעל כל איל מהאילים שבפתחי אולמי השערים⁴, ישנם "תימורים", היינו כותרות של עלים עשויות ליופי, דומות לצורת כותרת עץ תמר.

כ וְהַשְּׁעָרַי אֲשֶׁר פָּנָיו דָּרָךְ הַצִּפּוֹן לְחֶצֶר הַחִיצוֹנָה, מִדָּר אֲרָבּוֹ וְרֶחֱבּוֹ. כֹּא וְתָאוּ, שְׁלוֹשָׁה מָפוּ וְשְׁלוֹשָׁה מָפוּ, וְאֵילָו וְאֵלְמוֹ הָיָה כְּמִדַּת הַשְּׁעָרַי הָרִאשׁוֹן, חֲמִשִּׁים אֵמָה אֲרָבּוֹ, וְרֶחֱבּוֹ חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים פָּאֵמָה. כִּב וְחִלּוֹנָו וְאֵילְמוֹ וְתִימָרוֹ, כְּמִדַּת הַשְּׁעָרַי אֲשֶׁר פָּנָיו דָּרָךְ הַקָּדִים, וּבְמַעְלוֹת שִׁבְעַ עֲלוּ בוֹ וְאֵילְמוֹ לְפָנֵיהֶם.

השער
הצפוני

כעת עובר המלאך מהשער המזרחי של עזרת נשים וניגש לשער הצפוני, ומווד את אורכו ורוחבו, וכל מדותיו ומבנהו הם כתבנית השער המזרחי: גם לשער זה ישנם תאים כמו לשער המזרחי, שלושה מכל צד; והאילים והאולמות של שער זה ("אליו ואילמיו"), כולם כמבנה וכמידת השער המזרחי. כמו כן גם החלונות, כותלי אולם השער ("אילמיו"), והתימורים שעל האילים, הכל כמידת השער המזרחי. הפסוק מזכיר שוב את מדותיו הכלליות של השער, שהם גובה חמישים אמה, ורוחב מגג התא לגג התא עשרים וחמש אמות⁵ (כמבואר לעיל פסוק יג. ורוחב השער עצמו שבין החומות הוא עשר אמות, כמבואר בפסוק יא).

לשער זה הצפוני ישנן שבע מדרגות, וזהו ההבדל היחיד בין שער זה (והשער הדרומי

כ. כמבואר בפסוק הקודם, שפתחי התאים היו בתאים הפנימיים זה מול זה מהצד שקרוב לשער שבין התאים.

כא. הפסוק קורא לזה שהחלונות היו לכיוון פנים השער, וכוננתו לכיוון החלל שבין התא שבימין לתא שבשמאל. ואף שאין זה פנים השער עצמו (שהוא החלק שבתוך חומת עזרת נשים. כמבואר בפסוק ו שעובי הסף הוא שש אמות, ובפסוק יא שרוחב השער הוא עשר אמות). בכל זאת מתייחס אליו כאן הפסוק כפנים השער, כיון שהעומד בין התאים נראה כבר כעומד בתוך השער (רש"י).

כב. ומדברי רש"י והמצודות נראה שמדובר לא רק על האילים שבפתחי אולמי השערים, אלא גם על כל המזוזות של התאים, שגם להם היו אילים ועליהם תמורים. וכפי שמזכיר בתחילת הפסוק "ואל אלהימה", היינו שגם בפתחי התאים לכיוון החלל שביניהם היו אילים.

כג. וראה שערי ישיבה שבהערה ד, שעל פי ביאורו שם מובן למה הפסוק כותב כאן (וכן לקמן בסמוך בנוגע לשער הדרומי ולאחמ"כ בכל שערי העזרה הפנימית) דוקא מידות אלה, אף שלכאורה לאו דוקא שהן העיקר במדות השער.

כדלקמן (פסוק כו) לשער המזרחי, שבו כתב רש"י שהיו שתיים עשרה מדרגות (כמבואר לעיל פסוק ו)²¹.

אולם השער הינו פנימי יותר מהמדרגות ("אילמיו לפניהם"), כלומר שהעולה במדרגות גומרן ורק לאחר מכן נכנס לאולם השערי²².

כר נִיּוֹלְבְּנֵי הַרְּךְ הַרְּרוֹם, וְהִנֵּה שְׁעַר הַרְּךְ הַרְּרוֹם, וּמִכֹּד אֵילֹו וְאֵילָמוּ בְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה. כֹּה וְחִלּוּנִים לוֹ וְלֵאֵילָמוּ סְבִיב סְבִיב בְּהַחֲלָנוֹת הָאֵלֶּה, חֲמִשִּׁים אִמָּה אֶרֶב, וְרַחֲב חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים אִמָּה. כֹּו וּמַעְלֹוֹת שְׂבָעָה עֲלוֹתָו, וְאֵלָמוּ לְפָנֶיהֶם; וְתַמְרִים לוֹ אֶחָד מִפּוֹ וְאֶחָד מִפּוֹ אֶל אֵילָו.

לאחר מדידת השער הצפוני, מוליך המלאך את יחזקאל הנביא לצד הדרומי של עזרת נשים, ומוודד את מידותיו של השער שם, וגם כאן הכל כמידת השערים הקודמים: גם לשער זה ולאולמו ישנם חלונות כפי שהיו לשערים הצפוני והמזרחי, ושוב מזכיר הפסוק את המדות הכלליות – גובה חמישים אמה ורוחב (מגג התא לגג התא כדלעיל) עשרים וחמש אמות.

גם לשער זה ישנן שבע מדרגות, וכן האולם פנימי יותר מהמדרגות, כבשער הצפוני. וכן גם על האילים של שער זה שמשני צדי פתח 'אולם השער' ישנם תימורים.

כד. והסיבה - כיון שהר הבית היה בשיפוע עליה, ובמילא הכניסות הצפונית והדרומית לעזרת נשים, שהן בפנים יותר מהכניסה המזרחית, היו גם גבוהות יותר, ולכן נצרכו שם פחות מדרגות בכדי לעלות לעזרת נשים.

כה. ולפי זה משמע לכאורה שהמדרגות היו בתוך עובי השער עצמו (ורק לפני אולם השער). אך מלשון המצו"ד בנוגע לשער המזרחי (בפירושו לפסוק ו) "עד שלא בא אל השער הלך במעלות" משמע שהמדרגות היו גם לפני השער. אך ראה לקמן הערה לו שאכן לאו דוקא שדעת המצו"ד זהה לרש"י. [ואולי יש לחלק בין השער המזרחי, שבו מספר המדרגות אינו מפורש בפסוק ולכן משמע שאינן חלק מהשער אלא היו במשך ההר לפני השער; לבין השערים הדרומי והצפוני שבהם כתוב בפירושו מספר מעלותיהם ולכן אפשר לומר שמקום המדרגות הוא בתוך עובי השער עצמו].

וראה שערי ישיבה שבהערה ד, שם כתב שמקום המדרגות הוא בין התאים, ושזהו הצורך בהוספת אמה אחת גבול מכל צד במקום שבין התאים.